

PETOPOLITIIKKA 2000-LUVULLA

Arvoisat petofoorumin osallistujat,

Suurpetopolitiikka on saanut vuosi vuodelta lisää julkisuutta EU-jäsenyytemme aikana. Jäsenyyttä on takana nyt reilut 15 vuotta ja tänä aikana jäsenyyssveloitteet ovat vaatineet Suomea mukautumaan yhteisiin Eurooppalaisiin uomiin. Koska osa EU:n perustavanlaatuisista linjauksista on peräisin ajalta ennen jäsenyyttämme, emme ole päässeet vaikuttamaan niiden sisältöön. Ehkäpä juuri tästä syystä suurpedot ovatkin ministerinsalkkuni vaikein asia.

Ennen Suomen EU-jäsenyyttä Suomea ei suurpetopolitiikassa ohjannut muu kuin maalaisjärki ja huoli yhtäältä suurpetokantojen säilymisestä ja toisaalta suurpetojen aiheuttamista ongelmista. Moni ajattelee, että näinhän sen pitäisi olla tänä päivänäkin. No niinhän sen pitäisi.

Suomi yritti jäsenyysneuvotteluissa saada asiat järjestettyä fiksusti. Suomi ehdotti, että kaikki suurpedot voisivat olla luontodirektiivin liitteessä V. Tämä siis koskee lajeja, joiden hyödyntäminen tai metsästys on lähtökohtaisesti sallittu, mutta edellyttää tiukkaa seuranta. Neuvottelijoidemme ongelma oli se, että he olivat aikaansa edellä, eivätkä he saaneet tukea muilta samaan aikaan jäsenyyttä hakeneilta mailta – kuten Ruotsilta. Ruotsalaiset olivat valmiita nielemään direktiivit – nuuskaa lukuun ottamatta - sellaisenaan.

Lopputulos onkin hyvin kaikkien meidän tiedossa. Karhu, ilves ja susi poronhoitoalueen ulkopuolella ovat luontodirektiivin tiukasti suojeltavia lajeja, joiden metsästys on lähtökohtaisesti kielletty. Toki poikkeaminen tästä tiukasta suojelusta on mahdollista, mutta ongelma – maalaisjärjen käytön kannalta – on se, että poikkeus on aina harkittava suurpetoyksilökohtaisesti. Ja kun meillä näitä yksilöitä piisaa, niin kyllä siinä silloin on maalaisjärki kaukana.

Vuodesta 1996 Suomi on lähes vuosittain joutunut vastaamaan komission kirjelmiin lintu- ja luontodirektiivin soveltamisesta. Kaksi kertaa me olemme olleet tuomioistuimessa. Jokaisen kirjeen jälkeen on ollut selvää, että enempien vahinkojen vähentämiseksi, muutoksia metsästyslainsäädäntöön on täytynyt tehdä. Samalla on tuntunut, että komissionkin linja on aina vain tiukentunut.

Esimakua kiristyneestä linjasta saatiin vuonna 2005, kun Suomi oli Euroopan yhteisöjen tuomioistuimessa suullisessa käsittelyssä eräiden vesilintujen kevätmetsästyksistä. Tässä vaiheessa toinen suurempi uhka nousi, kun komissio nosti kanteen Suomessa harjoitetusta suden metsästyksistä.

Ensimmäinen ratkaisun hetki koitti vuoden 2005 lopussa, jolloin Yhteisöjen tuomioistuin antoi tuomionsa kevätmetsästyksestä. Mitkään vastaukset pienistä määrästä, mahdottomista ulkosaariston metsästysoloista tai riistanhoidon kompensoivasta merkityksestä eivät painaneet ratkaisussa. Perinteille ja kulttuurille ei enää annettu arvoa, eikä sillä voitu perustella metsästyksen oikeutusta. Ensimmäisen erän Suomi hävisi.

Toinen erä alkoi toden teolla, kun vuoden 2006 aikana käytiin neuvotteluita komission kanssa ja vastattiin sudenmetsästystä koskeneisiin komission kannekirjelmiin. Joulukuussa yhteisöjen tuomioistuimen julkisasiamies antoi ratkaisuehdotuksensa, joka näytti katastrofaaliselta. Jos Suomi olisi tuomittu sen mukaan, olisi Suomessa loppunut kaikki suurpetojen metsästys - kuten ilmeisesti myös koko muun Euroopan unionin alueella.

Toisen erän lopussa käännekohta kuitenkin saavutettiin ja Suomi selätti komission kanteen. Suurpetojen metsästys oli edelleen mahdollista eräin pienin hienosäädöin. Tämä menestys tuli monelle yllätyksenä; vain muutaman kerran on komissio hävinnyt luonnonsuojelua koskevan tapauksen yhteisöjen tuomioistuimessa. Tämä menestys perustui yhteen hyvin tärkeään suurpetopoliittikan kulmakiveen, eli hoitosuunnitelmaan.

Hyvät kuulijat

Suurpetopoliittikan perusta on hoitosuunnitelma, tai oikeastaan hoitosuunnitelmien muodostama kokonaisuus. Ilman susikannan hoitosuunnitelmaa olisimme tuskin selvinneet yhteisöjen tuomioistuimesta. Tässä tapauksessa Suomi selätti komission 3/1. Euroopassa tämä koettiin historialliseksi saavutukseksi ja siitä olemme saaneet myös merkittävää huomiota ja arvostusta. Olimme onnistuneet osoittamaan että kansallisella päätöksenteolla on mahdollisuus toimia direktiivien mukaisesti, jos päätöksiä voidaan perustella oikealla tavalla ja tiedoilla.

Tässä yhteydessä pitää muistaa, että ilveskannan hoitosuunnitelma oli yhtä merkittävässä asemassa yhdessä ilvesten metsästystä koskeneessa Korkeimmassa hallinto-oikeuden ratkaisussa. Olennaista on kuitenkin se, että hoitosuunnitelmat ovat juuri tämän aikakauden työkaluja. Hoitosuunnitelmat ovat luonnollisesti kompromisseja, mutta ne ovat laajapohjaisen valmistelun lopputulos, ne on laadittu alhaalta ylöspäin ja osallistuttaen. On kuitenkin aina niitä, jotka kokevat, että hoitosuunnitelmat eivät tuo oikeanlaisia ratkaisuja. Mutta juuri se lieneekin tärkeätä tässä hetkessä: on yhdessä löydettävä ja uskallettava käyttää uusia ratkaisuja.

Nyt meillä on ainutkertainen mahdollisuus luoda kansainvälisestikin arvostettu suurpetopoliittikka, jossa yhtäältä voidaan taata, että suurpetokannat ovat Suomessa kestävä, vaikka samalla pystytään huolehtimaan, että suurpedot eivät aiheuta ongelmia elinkeinoille tai paikallisille ihmisille. Meidän tehtävänä onkin tuoda voimakkaasti paikalliset ihmiset ja elinkeinot mukaan suurpetokeskusteluun koko EU:ssa.

Eduskunta on viime viikolla hyväksynyt uuden riistahallintolain. Suomen riistakeskus aloittaa toimintansa maaliskuun alussa. Tätä voidaan pitää uutena aamunkoittona suomalaiselle riistapolitiikalle. Uusi organisaatio on edelleen sekä paikallinen että alueellinen, mutta samalla myös valtakunnallisesti vahva toimija. Uusi organisaatio on toimielimineen aikaisempaa osallistuvampi, jolloin paikalliset näkemykset saavat aivan uudenlaisen mahdollisuuden

nousta valtakunnallisen riistapolitiikan osaksi. Uusi organisaatio voi myös reagoida aiempaa voimakkaammin ja nopeammin tuleviin haasteisiin. Minä kutsuisinkin tätä aikakautta kansalaisia ja paikallisia ihmisiä osallistavan riistatalouden aikakaudeksi.

Suomen riistakeskuksella on alueelliset riistaneuvostot. Nämä neuvostot eivät ole suljettuja kuppikuntia, vaan niiden normaaliin työskentelytapaan tulee kuulumaan alueellisten sidosryhmien kuuleminen ja osallistuminen riistapolitiikan tekemiseen. Vain vuorovaikutuksen ja säännöllisen yhteisen keskusteluyhteyden kanssa päästään ongelman ratkaisussa pintaa syvemmälle ja päästään irti mantrastoista, joita niin helposti näissäkin asioissa viljellään.

Riistahallinnon uudistus luo yhä hyvän pohjan hoitosuunnitelmien luomiselle ja päivittämiselle. Hoitosuunnitelmien valmistelun kannalta olennaista on selvittää yhtäältä paikalliset intressit suhteessa ylikansallisiin velvoitteisiimme. Paikallistasolta tarvitaan havaintoja eri eläinlajeista ja niiden keskinäisistä vaikutussuhteista, myös ihmiseen. Tässä yhteydessä uusi riistahallinto pystyy kokoamaan vapaaehtoistyön tuloksia tutkimuslaitosten hyödynnettäväksi. Yhtäältä paikalliset havainnot ilman niiden jalostusta jäävät vaille julkista luottamusta. Toisaalta tutkimustulokset vailla todellisia havaintoja jäävät vaille yleistä hyväksyntää. Tämä merkitsee sitä, että petomäärien selvittämiseksi on yhteistyötä RKTL:n sekä metsästäjien ja paikallisten ihmisten välillä parannettava. On löydettävä järjestelmä, joka tuottaa vain yhden, yhteisesti hyväksytyt laskentatulokset petoeläinten määristä. Siksi pidän aivan välttämättömänä järjestää riistalaskenta nyt niin, että metsästäjät ja paikalliset ihmiset voivat olla mukana näkemässä itse, miten laskenta tapahtuu. Luottamus syntyy vain tästä.

Minä olen ministeriaikanani nyt uudistanut riistavahinkoja koskevan lainsäädännön. Se oli varsin kattava ja merkittävä uudistus, joka varmastikaan ei ole vielä täysin valmis, mutta perusongelmaan se kuitenkin toi uudenlaiset ratkaisut. Erityisesti porotalouselinkeino on hyötynyt tästä uudistuksesta. Vasahävikikorvauksen, erityisten merkittävien porovahinkojen erityiskorvauksen sekä uudenlaisen laskentamallin myötä porotalouselinkeinolle maksettavat korvaussummat ovat kasvaneet, vaikka minun johdollani tehostettu metsästys poronhoitoalueella on kääntänyt kappalemääräisesti vahingot merkittävään laskuun.

Näiden kahden uudistuksen pohjalta on seuraavan hallituksen hyvä jatkaa työtä suurpetokonfliktien hallitsemiseksi. Itse katsoisin, että olennaista on jatkossa tukea Suomen riistakeskuksen ja sen riistaneuvostojen työtä, mutta samalla varmistaa riistantutkimuksen ja erityisesti suurpetotutkimuksen rahoitus, sillä vain luetettavan tieteellisen tiedon kautta voidaan tänä päivänä uskottavasti johtaa mitään politiikkasektoria.

Merkittävä muutos onkin ollut viimeisen 20 vuoden aikana tiedonvälityksen nopeutuminen. Meidän on kyettävä elämään ja toimimaan maailmassa, jossa toiminnan yhteiskunnallinen hyväksyttävyyttä testataan periaatteessa joka päivä ja jokaisen toimenpiteen sekä päätöksen yhteydessä.

Uskallan väittää, että olemme riistapolitiikassa valmiit toimimaan tämänkaltaisessa yhteiskunnassa ja että me todellakin olemme muuttaneet toimintatapojamme niin, että metsästyksen yhteiskunnallinen hyväksyttävyyttä ei jää ainakaan meidän toimenpiteistämme kiinni.

En voi kuin korostaa kuinka tärkeitä on saumaton yhteistyö ja aktiivinen osallistuminen eri osapuolten välillä. Vain tällä tavalla saamme tietoa, jolla viemme yhdessä suomalaista suurpetopoliittikkaa eteenpäin vuosikymmeniä.

Sallan petofoorumi on hyvä lähtölaukaus uuden riistahallintolain myötä tulevalle alueelliselle, vuorovaikutteiselle riistapolitiikalle